

ONNO EN ANNA,

OF

Het Paaschfeest te Blissingen

VÓOR

DRIEHONDERD JAAR.

UITGEGEVEN DOOR DE NEDERLANDSCHE ZONDAGSCHOOL-VEREENIGING.

AMSTER AM,
HÖVEKEF & ZOON.

ONNO EN ANNA,

OP

HET PAASCHFEEST TE VLISSINGEN

vóór driehonderd jaar.

„Onno, waar gaat ge heen, zoo vroeg in den voornoen?”

„Vraag het me niet, Anna, 't is beter dat ge er niets van weet. Wat ge niet weet, behoeft ge ook niet te verantwoorden.”

„Nu, broerkelief, waarom zijt ge op eenmaal zoo achterhoudend geworden voor uw eenige zusterken? Kom, ga eens even met mij naar den tuin en vertel me alles wat ge nieuws weet. Ik heb ook geheimen.”

En Onno volgde zijn zuster, en beiden zochten een bank in den tuin op, waar zij zich recht vertrouwelijk als broeder en zuster nederzetten.

De beide personaadjes, welke ik bij dezen aan den lezer moet voorstellen, zijn kinderen van den rijken koopman Zwiers, die vóór driehonderd jaren op de markt te Vlissingen woonde, niet ver van het stadhuis. De broeder is de oudste, en zijne zuster, die 16 jaren telt, is slechts

één jaar jonger dan hij. Ik wil u niet mededeelen hoe welgesteld koopman Zwiërs was, en hoe sierlijk en gemakkelijk hij zijn huis had ingericht. Dit boezemt ons voor het oogenblik weinig belang in, maar wel moet ik u verhalen, dat hij nog maar onlangs met de „nye leere” was bekend geworden, en de Spaansche officier, die met een handvol krijgsvolk te Vlissingen in garnizoen lag, had volstrekt geen goed oog op hem, daar hij eveneens verdacht werd met den Prins van Oranje in betrekking te staan. Dat was trouwens in die dagen één en dezelfde zaak. Die de Lutherye of de nye leere (zoo werd de geloofsbelijdenis der Hervormden genoemd) aankleefde, was tegelijkertijd een vriend van vrijheid, een aanhanger van den Prins van Oranje en een vijand der Spanjaarden.

't Was er nog verre af, dat de rijke Vlissingsche koopman zijn hart aan den Heer Jezus had gegeven; alleen was hij overtuigd van de dwaasheid van den Roomschkatholieken eeredienst, (papery, zooals hij het noemde) en daarbij gloeide hij van verontwaardiging over de gruwelen van Alva en niet minder over de tiende penning. Nu was hem vóór enkele dagen de vergunning verzocht in een zijner pakhuizen, dat tengevolge van den druk van „de tiende penning” juist ledig stond, des Zondags eene godsdienstoefening te mogen houden. Dit moest alles zeer geheim plaatshebben, en vooral voor de Spaansche krijgslieden verborgen blijven. Zwiërs had toegestemd, ofschoon schoorvoetend, want hij had voor de nye leere nog niet veel over. Geen wonder ook, waar enkel zijn verstand maar van de dwalingen van Rome overtuigd, en

niet zijn hart voor Christus gewonnen was, kon hij ook nog niet zijn leven en goederen veil hebben voor de goede zaak. Het verstand offert zich niet op, dat doet het hart alleen. Zoo waren reeds acht dagen voorbijgegaan, en het Paaschfeest van het jaar 1572 zou op den 6^{en} April gevierd worden.

De Roomsche priesters versierden hunne kerken als naar gewoonte, ja boven gewoonte, want zij moesten zorgen dat het »oude geloof" niet in verachting kwam. Maar ook in het pakhuis van Zwiers werden toebereidselen gemaakt om een groot publiek te kunnen ontvangen; want het was niet onwaarschijnlijk, dat een der predikers van de nye leere er eene predikatie houden zou. Op ongelijke uren vloeide het volk tot dit bedehuis toe, om geen opzien te wekken, en hun getal was nog nooit boven de 100 geweest. Het was nu op den morgen van den 6^{en} April, dat Onno en Anna zich in den tuin nederzetten, om elkan- der hunne geheimen meê te deelen.

De lezer is nu genoeg op de hoogte gebracht om hun gesprek verder af te luisteren; en ofschoon het spreek- woord naar waarheid zegt, dat luistervinken niet deugen, zoo mag ik u toch de volle verzekering geven, dat ge er t h a n s geen kwaad aan doen zult.

»Waar ik heenga? O, Anna, ge moest eens weten hoe vaders pakhuis achter de markt in de laatste weken ver- anderd is. Hebt ge er niets van bemerk, dat de knech- ten des Zaterdagavond's laat er nog heengaan, en dan vader zelf den sleutel komen brengen?"

»Ja Onno, ik weet alles, ofschoon gij denkt, dat ik zoo

onnoozel ben, heb ik toch alles gehoord en opgemerkt. Daar wordt 's Zondags in den Bijbel gelezen, gezongen en gebeden. De oudste knecht, die lang zoo geheimhoudend niet is als gij, heeft het mij medegedeeld."

"O, die meisjes!" zeide Onno, "wat zijn ze toch slim en nieuwsgierig."

"Dat mag zoo wezen, mijn broerken, maar denkt gij dan dat wij, vrouwen, ook geen ziel te verliezen hebben? Denkt gij, dat wij ons maar met de poppekens in de kerken moeten vermaken, terwijl gij mannen, u laat onderwijzen in het Woord Gods?"

"O, neen, er komen ook wel vrouwen en meisjes om naar het Woord te luisteren; wij gunnen u gaarne wat wijzelen behoeven; maar ziet ge, we moeten de zaak geheim houden, en gijlieden kunt zoo slecht zwijgen."

"Ja, geheim houden, voor wie? Voor die anderhalve Spaansche soldaat, die hier in Vlissingen ligt? Nu, ik weet niet of de vrouwen niet nog meer moed hebben dan de mannen; mij dunkt dat wij ze wel weg konden jagen, hoeveel te meer dan de mannelijke bevolking dezer stad. Neen, neen, wij Vlissingers zijn laf; al lang moest dat Spaansche gespuis verjaagd zijn, dat zeg ik!"

"Zusterken, ge spreekt er zoo gemakkelijk over. Bedenk eens, dat, als we vandaag dat Spaansche gebroed weggagen, er morgen tienmaal en honderdmaal zooveel voor de poort staan, en ge weet het, due d'Alve heeft er verstand van iemand te leeren zwijgen en zich stilhouden. Er is geen beulentuig of folterwerk, dat hij in deze vier jaren heeft ongebruikt gelaten."

„Ja, Onno, maar nu moet ik u toch eens vertellen wat ik gehoord heb. Gisteren kwam een vreemd koopman bij vader; hij was geloof ik van Rotterdam of Maaslandsluis. Ik was in de kamer en werd niet weggezonden, en hoewel er zacht gesproken werd, hoorde ik toch het voornaamste van het gesprek. De stad den Briel is reeds aan de Spanjaarden ontnomen. Dat hebben de Watergeuzen gedaan; binnen drie uren tijds was alles geschied. De oranje-vlag waait er reeds van den toren. Waarom zou Vlissingen dat voorbeeld niet volgen?”

„Anna, wat gij mij vertelt, is ook al geen nieuws. Gij hebt gelijk, wij konden het voorbeeld van den Briel wel volgen, maar dan moeten eerst de Watergeuzen ook hier komen, want ons Vlissingsche volk zal lang genoeg talmen. Denk ook eens aan dat kasteel, hetwelk de landvoogd hier bouwen liet. Maar gij zult zeggen: dat is nog niet half af, en hij laat het maar niet voltooien. Nu, wij zullen zien wat God wil. Maar ik moet nu weg, naar de vergadering, anders wordt het te laat.”

„Gij neemt mij immers mede, broeder Onno?”

„Als ge volstrekt wilt, kom dan maar; maar pas op je tong, hoor.” Met deze woorden lichtte Onno den klink van de tuindeur op, en vijf minuten later zat hij met zijn zuster en een vijftigtal burgers van Vlissingen in de vergadering der aanhangers der „nije leere.”

De verwachte prediker was nog niet gekomen. Intuschen werd het paasch-evangelie gelezen, en een paar verzen van den 118^e Psalm, volgens de berijming van Petrus Dathenus, met zachte stem gezongen. De voorlezer begon

daarop een enkel woord uit het hart te spreken. Hij wees er op hoe de Heer Jezus in het graf gelegd, en er met doeken omwonden en achter een zwaren verzegelden steen verborgen was; maar op den derden dag, de Paaschdag, had de Vorst des levens al zijne boeien verbroken, en was zegevierend uit het graf tevoorschijn gekomen. „Zoo is het ook met het Roomsche bijgeloof gegaan,” zeide de spreker vervolgens, „Romes pausen en priesters hebben, evenals de oversten der Joden in vroeger tijd, den Heiland in het graf gesloten. Met al hunne legenden en verhaaltjes van heiligen en mirakelen hebben zij Hem als met zoovele doeken omwonden, zoodat Hij geheel onkenbaar was. Ons arme vaderland, zoo rijk gezegend naar het uitwendige, lag in den zwarten nacht van het oude bijgeloof begraven, met alle andere landen en staten van Europa. Maar de Heer heeft zich over ons ontfermd. Hij heeft weder gesproken: „daar zij licht,” en er werd licht. Weder is de Christus verreezen, nu ook uit het graf, waarin Rome hem gevangen hield, en Hij is ook ons verschenen met de woorden, die Hij tot zijne eerste discipelen en heilige apostelen sprak: Vreest niet, Ik ben het, Ik ben het zelf. Ziet Mij maar aan, dat Ik het ben.” — Zoo ging de dag verrijzen. Zoo ging de zon voor ons op, en wie eens die zon zag, kan zich aan de duisternis niet meer wennen. Wel is Alva met zijne vasallen gekomen om het graf weer toe te sluiten, en de windsels en doeken weer om het lichaam des Heeren te bevestigen, om het licht een domper op te zetten, met andere woorden; maar het zal hun niet gelukken. Wellicht is het nu Gods tijd nog

niet, misschien moeten wij bij hetgeen reeds geleden is nog veel lijden; maar wat mijzelf betreft: mijn gemoed is ruim. 't Is of de verlossing aanstaande is. Gijlieden hebt gehoord wat in de stad Brielle is geschied. De Watergeuzen namen haar voor Oranje in. Het moet gezegd worden, dat die Watergeuzen zich dikwijls te buiten gaan; maar God heeft er toch zijn volk onder, en er wordt onder hen ook gebeden. Laat ons onzen dierbaren Prins steunen met ons gebed, en ook onze gaven niet vergeten; want hij heeft veel noodig, en zijn eigen goed is reeds sedert lang ter markt gebracht.

Op deze wijze redeneerde de eenvoudige Vlissinger schipper voort, tot hij eindelijk opstond en de geheele vergadering zijn voorbeeld volgde. Met ontdekten hoofde smeekten zij den God van alle barmhartigheid zich over zijn onderdrukte volk in deze gewesten te ontfermen, en het uur der verlossing toch spoedig te doen aanbreken. Nog een Psalm van Datheen en de vergadering ging bedaard en langzaam uiteen.

Terwijl deze dingen in het pakhuis van Zwiers gebeurden, en dat gebouw voor enkele uren in een Bethel veranderd was, had op weinige passen afstands vandaar op de markt een geheel ander tooneel plaats. Daar was een burger, die ter eere(?) van het Paaschfeest reeds wat te veel bier gedronken had, met zijn buurman aan het twisten geraakt. Voor hem was de Heer nog geheel in het graf. Hij gevoelde nog niets van de verlossing door zijn bloed en de kracht van het nieuwe leven, waarvan het Paaschfeest getuigde. Toch werd deze man, hoewel onbewust, mede de aanleiding dat Vlissingen van de Spanjaarden werd verlost.

Onno en Anna zien den oploop voor de woning van Alman, zoo heette de twistmaker. Zij vragen: wat is dat? En velen, die met hen de markt overgaan, vragen hetzelfde.

„Alman haalt zijn geweer!” wordt hun geantwoord. Dat woord wordt niet goed verstaan en begrepen. Het volk verstaat inplaats van den eigennaam Alman, het onbepaald voornaamwoord alle man of iedereen. Men denkt opeens aan de Spanjaarden. De gemoederen waren reeds aan het gisten; de overrompeling van den Briel was hier van algemeene bekendheid geworden. Nu stroomt iedereen inderdaad naar huis, om zijn geweer te halen, en de ergerlijkste tooneelen zouden dit Paaschfeest ontheiligd hebben, indien niet een burger van aanzien, van Erpt genoemd, de opgewekte hartstochten had weten te besturen door een ferme, mannelijke redevoering, waarin hij toch ook op het uitdrijven der Spanjaarden aandrong.

Onno en Anna hadden in het tumult hun woning opgezocht, of liever Onno had zijne zuster thuis gebracht, en was zelf teruggekeerd om te zien hoe het afloopen zou.

Aan den avond van den tweeden Paaschdag zat hij weder naast zijne zuster op de bank. Het werd reeds donker, zoodat men die twee figuren slechts met moeite onderscheiden kon. Zij zijn echter gemakkelijk te hooren, want thans spreken zij luid genoeg. Anna behoeft niet meer te fluisteren en ook geen geheim meer te bewaren, en Onno

kan ronduit aan zijne zuster zeggen wat hem op het hart ligt. Hoort ze redekavelen:

„Nu zusterken, wat zegt ge er nu van, hebben ze zich niet goed gehouden gisteren?”

„Ja Onno, ik had niet gedacht dat de verlossing zoo nabij was! Maar eerst moet ik eens met u spreken over die vergadering in het pakhuis. Wat ging mij een licht op toen de schipper van den Heer Jezus sprak, hoe ze Hem opnieuw in een graf hebben gelegd. Ik dacht, dat is de rechte waarheid. Ook voor mij was de Heiland weinig meer dan een doode; maar nu gevoel ik, dat Hij leeft, leeft ook voor mij. Hoe is het mogelijk, dat ik dit vroeger zoo nooit heb ingezien. Dat gebed geloof ik, dat mij de oogen geopend heeft. Hoe eenvoudig en treffend! Wat kon ik alles begrijpen en alles medebidden! Wat is dat anders dan bij den pastoor in de kerk! — Mij dunkt men kon het zoo gevoelen, dat dit gebed verhoord wierd, en dat de Spanjaarden verdreven zijn is zeker nog meer een verhooring van deze gebeden, dan de uitwerking van de redevoering van Erpt en den moed der burgers.”

„Het een komt bij het ander, Anna. „Bid en werk,” zei Luther van Wittenberg, naar mij verhaald is. Alles moest medewerken onder Gods voorzienig bestuur. Die Alman, welke daar stond te vechten, wist ook niet, dat hij aanleiding geven zou tot den oploop, die eindigde met het verdrijven der Spaansche krijgsmacht. Hoe raar stonden de Spanjaarden te kijken, welke door Alva gezonden werden, om aan den verderen bouw van het kasteel te arbeiden, toen zij juist bĳtijds met hunne schepen aankwamen,

om getuigen te zijn van het weggagen hunner makkers! En weet ge wie hen op de vlucht gejaagd heeft?"

„Nee, hoe meent ge dat?"

„Wel, die Pieterbaas, die vroeger bij vader werkte. Ge weet nog wel, hij was een beetje onnoozel, of had, zooals men zegt, zijne vijf zinnen niet allen bij elkaar. Vader zond hem weg, omdat hij maar al te dikwijls te diep in de bierkan keek. Gisteren stond hij er ook bij, toen juist de poort achter dat Spaansche gebroed was gesloten, en de schepen van Alva juist de haven inzeilen wilden. „Wat zullen we doen?" riep het volk. — „Naar de wallen!" antwoordden enkelen. „En wat dan?" — „Schiet er maar op los!" — „Ja, wie durft? wie durft? wie zal de eerste zijn?" — „Ik," zei toen onnoozele Pieterbaas, „als jelui me een kan bier geeft voor mijn Paschen." — „Aangenomen!" was het algemeene antwoord, dat lachende werd gegeven, en Pieter klom de wallen op en loste een paar stukken geschut. Ik geloof waarlijk dat hij niet eens geheel nuchteren was, toen hij het deed. Maar wat denkt gij dat het uitwerkte? De schepen der Spanjaarden wendden plotseling den steven en keerden naar Middelburg terug."

„Ja, wonderlijk kan het soms gaan, 't is net zooals wij in den Bijbel lezen, dat Gideon met 300 man al die Midianieten versloeg, en Simson geheel alleen 1000 Filistijnen. Maar wat was er toch van morgen aan de hand, toen al dat volk voor het stadhuis stond?"

„Dat zal ik u zeggen. De stadhouder van Walcheren, de heer Anthonius van Bourgondië was hier gekomen, om

ons weder om te praten. Hij stond daar lang en breed te redeneeren, en prees den koning van Spanje als den goedertierendsten van alle Christenvorsten. Maar onze Erpt heeft het hem wel anders aan het verstand gebracht. Die riep maar telkens: „En waarom heeft hij er dan zoo velen vermoord?” — „En waarom mogen we dan ons eigen brood niet eten?” — „En waarom mogen we God niet dienen volgens ons geweten?” — Eindelijk werd ons volk dat geteem van den stadhouder moede, en zij verzochten hem vriendelijk heen te gaan, en toen hij niet vrijwillig ging, maakte het zich gereed om hem ook weg te jagen, net als de Spaansche soldaten. Maar hij koos zelf het hazepad en werd door velen uitgejouwd.”

„Dat hadden ze niet mogen doen, Onno. Hij was toch de stadhouder.”

„Och, zusje, begrijpt ge dan niet, dat wij eigenlijk niets meer met al wat van Spanje komt te maken hebben? Koning Philips heeft immers zelf gezegd, dat hij niet over kettters regeeren wil, en kettters zijn wij toch allen in zijn oog.”

„Foei Onno, kettters! wat leelijke naam. Kettters zijn verachtelijke menschen.”

„Zoo Anna, dan zijt ook gij een verachtelijk mensch; want straks hebt gijzelve mij gezegd, dat gij zoo innig met den schipper hebt meegebeden, en die schipper is ook in Alva's oog een ketter. Hij heeft er reeds voor gevangen gezeten.”

„Neen, dan zeg ik niets meer, Onno. Ik wil dan gaarne met het volk Gods smaadheid lijden, ik ben zeer blijde

dat Hijzelf onze goede stad Vlissingen heeft verlost. Hoe treffend dat onze verlossing juist op het Paaschfeest plaats had. Wij zijn dus niet alleen opgestaan uit het graf van on- en bijgeloof, zooals de schipper zeide, maar ook uit het graf der Spaansche slavernij, en de goede God moge deze gewesten beschermen, opdat spoedig overal de Spanjaarden zijn verjaagd, en overal het licht opga!"

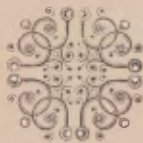
"Zoo is het!" antwoordde Onno; »maar nu is het zonlicht rees lang uitgedoofd, en het wordt tijd om naar huis te gaan."

En beiden gingen de woning binnen. Wij volgen hen niet. Mij dunkt, het zal den lezer niet onaangenaam geweest zijn dit Paaschfeest van vóór driehonderd jaar met Onno en Anna gevierd te hebben. Zij rusten nu reeds lang in het graf, maar zijn van dat Paaschfeest af sieraden hunner stad en der gemeente geworden. Hoort, uit hunne woning klinkt ons nog een Psalmvers toe, dat in onze berijming aldus luidt:

Hun zwaard deed hun dit land niet erven,
 Hun arm deed hen geen heil heërven,
 Maar uwe rechterhand, uw macht
 Heeft hun dien voorspoed aangebracht.
 De glans van 't Godlijk aangezicht
 Heeft hen den zege weg doen dragen;
 Want Gij omscheent hen met het licht
 Van uw genadig welbehagen.

Prijs *f* 0.075; 50 Ex. *f* 3.—; 100 *f* 5.—.

Druk van P. Groenendijk.